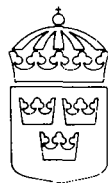

Finansutskottets betänkande

1985/86:1

om att överföra tillverkning och utgivning av mynt till
Sveriges riksbank (prop. 1985/86:4)

FiU
1985/86:1

Propositionen

I proposition 1985/86:4 har regeringen – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt – föreslagit riksdagen att

dels anta de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1970:1028) om rikets mynt,
2. lag om ändring i lagen (1934:437) för Sveriges riksbank,

dels

3. besluta att tillverkningen av mynt m. m. fr. o. m. den 1 juli 1986 skall bedrivas i aktiebolagsform enligt de i propositionen förordade riktlinjerna.

Lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 1028) om rikets mynt

Härigenom föreskrivs att i 1 och 4 §§ lagen (1970: 1028)¹ om rikets mynt ordet "regeringen" skall bytas ut mot "riksbanken".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Senaste lydelse av

1 § 1975: 170

4 § 1975: 170.

Lag om ändring i lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank

Härigenom föreskrivs att I KAP. 2 § och IV KAP. 25 § lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I KAP.

2 §¹

Riksbanken, som enligt 9 kap. 13 § regeringsformen ensam har rätt att utgiva sedlar, driver bankrörelse enligt denna lag.

Riksbanken driver bankrörelse enligt denna lag.

Därjämte må riksbanken å sitt sedeltryckeri idka tryckerirörelse och vid sitt pappersbruk bedriva papperstillverkning.

I 9 kap. 13 § regeringsformen finns bestämmelser om riksbankens rätt att ge ut sedlar. Bestämmelser om riksbankens rätt att låta tillverka och ge ut mynt finns i lagen (1970: 1028) om rikets mynt.

Riksbanken får bedriva tryckerirörelse vid sitt sedeltryckeri och papperstillverkning vid sitt pappersbruk samt bedriva tillverkning av mynt, medaljer och därmed likartad verksamhet vid sitt myntverk.

Riksbanken må ej deltaga i eller driva annan rörelse än den, som enligt denna lag är riksbanken uttryckligen medgiven.

Riksbanken får inte deltaga i eller driva annan rörelse än sådan som är uttryckligen medgiven enligt denna lag.

IV KAP.

25 §²

Riksbanken må förvärva fastigheter, som är avsedda för inrymmande av riksbankens kontor samt för tryckerirörelsen och papperstillverkningen.

Riksbanken får förvärva sådana fastigheter som är avsedda för riksbankens kontor, sedeltryckeri, pappersbruk och myntverk.

Därjämte må riksbanken till skyddande av fordran, å offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt, så ock såsom betalning

För att skydda en fordran får riksbanken

1. på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom, som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen,

¹ Senaste lydelse 1974: 569.

² Senaste lydelse 1974: 569.

för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom, dock skall sådan egendom åter avyttras, när så prövas lämpligt och, i varje fall, när det kan ske utan förlust.

2. som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Den egendom som riksbanken har förvärvat enligt andra stycket skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan ske utan förlust.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Utskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet. Yttrandet (KU 1985/86:7 y) återfinns som *bilaga 2* till betänkandet.

I propositionen föreslås att rätten att låta tillverka och ge ut mynt överförs från regeringen till Sveriges riksbank. Till riksbanken överförs även medalj-tillverkningen och de andra arbetsuppgifter som myntverket nu kan utföra enligt sin instruktion. Verksamheten skall bedrivas i aktiebolagsform, dvs. i samma form som riksbanken använt för sedelproduktionen sedan år 1971. Den nya ordningen är avsedd att gälla från den 1 juli 1986.

I anslutning här till föreslår regeringen att riksdagen antar två lagförslag som har upprättats inom finansdepartementet. Av propositionen framgår att de nu redovisade förslagen till lagändringar endast är avsedda att skapa de legala förutsättningarna för riksbanken att ge ut mynt. En rad frågor återstår att behandla då det gäller överförandet av myntverkets personal, utrustning m. m. Avsikten är att dessa frågor skall beredas i första hand i samverkan mellan riksbanken och myntverket.

Utskottet

Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen gäller att endast riksbanken har rätt att ge ut sedlar och att bestämmelser om penning- och betalningsväsendet i övrigt meddelas genom lag. Sådana bestämmelser om mynt finns i lagen (1970:1028) om rikets mynt (myntlagen). I den föreskrivs bl. a. att regeringen har ensam rätt att låta tillverka och ge ut mynt.

I propositionen föreslås att tillverknings- och utgivningsrätten för mynt skall föras över från regeringen till riksbanken. Utskottet biträder en sådan lösning. För åtgärden talar bl. a. den omständigheten att mynt och sedlar numera har samma funktion som betalningsmedel och att skillnaderna beträffande huvudmannaskapet förklaras av historiska skäl som i dag saknar aktualitet.

Enligt föredraganden bör mynttillverkningen bedrivas i samma juridiska form som sedeltillverkningen. Denna har sedan år 1971 ombesörjts av AB Tumba bruk som är ett helägt dotterbolag till riksbanken. Bolagets styrelse

utes av fullmäktige genom deras ombud på bolagsstämman. Föredraganden framhåller emellertid att det bör överlåtas åt fullmäktige att närmare bestämma hur ett sådant aktiebolag för mynttillverkningen skall inordnas under riksbanken. Vad frågan närmast gäller är om verksamheten skall drivas i ett särskilt bolag, föras in i AB Tumba bruk eller om någon annan konstruktion skall väljas.

I likhet med föredraganden finner utskottet det naturligt att mynttillverkningen ges samma formella anknytning till riksbanken som sedeltillverkningen nu haft i 15 år. Erfarenheterna av att driva sedeltillverkningen i bolag är enligt vad som framgår av propositionen samstämmigt mycket positiva. Utskottet finner det därför lämpligt att mynttillverkningen på angivet sätt förs över i aktiebolagsform.

Enligt nuvarande lydelse av 4 § myntlagen meddelar regeringen föreskrifter om mynts sammansättning, vikt och utförande. Sådana föreskrifter har regeringen utfärdat genom förordningen (1971:105) om metallinnehåll och storlek beträffande rikets mynt samt genom förordningen (1984:334) om prägel på rikets mynt. I propositionen föreslås att riksbanken skall få utfärda motsvarande föreskrifter i stället för regeringen.

Konstitutionsutskottet, som beretts tillfälle att yttra sig över propositionen, har invänt mot en sådan lösning. Enligt konstitutionsutskottet bör de aktuella föreskrifterna ses som verkställighetsföreskrifter. Rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 13 § regeringsformen tillkommer endast regeringen. Någon motsvarande regel i regeringsformen som ger en myndighet under riksdagen rätt att utfärda verkställighetsföreskrifter till lagar finns inte. Konstitutionsutskottet förordar därför att de verkställighetsföreskrifter rörande mynts sammansättning, vikt och utförande som regeringen nu meddelar genom förordning i stället bör meddelas i lag.

Med anledning av konstitutionsutskottets erinringar bör myntlagen ändras på så sätt att regeringens mer detaljerade föreskrifter om mynts sammansättning, vikt och utförande m. m. tas in som en bilaga till själva lagen. Som en konsekvens härav bör 4 § i myntlagen ändras. Dessutom bör vissa ytterligare jämkningar av främst redaktionell art göras i bilagans föreskrifter. Utskottets förslag till lag om ändring i myntlagen finns fogad som en bilaga till detta betänkande (*bilaga 1*).

En sådan lagändring bör dock ses endast som en tillfällig lösning. Det kan enligt utskottets mening i längden inte vara rimligt att detaljföreskrifter rörande mynt skall meddelas i lag. Statsskuldpolitiska kommittén (Fi 1983:07) håller för närvarande på att se över författningar som reglerar riksbankens verksamhet. Det får förutsättas att kommittén därvid också kommer att beakta frågor rörande myntutgivningen och att den i sitt slutbetänkande lägger fram erforderliga förslag till författningsändringar inkl. grundlagsändringar som ger riksbanken ett mera odelat ansvar för dessa frågor. Ett sådant förslag bör föreläggas riksdagen i så god tid att det kan antas som vilande grundlagsförslag före nästa ordinarie riksdagsval. Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:4 moment 1 antar av utskottet i *bilaga 1* till detta betänkande framlagt förslag till

lag om ändring i lagen (1970:1028) om rikets mynt,

FiU 1985/86:1

2. att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:4 moment 2 antar vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1934:437) för Sveriges riksbank,

3. att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:4 moment 3 godkänner att myntverket ombildas till aktiebolag under riksbanken och att tillverkningen av mynt m. m. fr. o. m. den 1 juli 1986 bedrivs enligt de riktlinjer som förordas i propositionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om behovet av översyn av de lagar som reglerar riksbankens verksamhet.

Stockholm den 28 november 1985

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Roland Sundgren (s), Rune Rydén (m), Lisbet Calner (s), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Britta Hammarbacken (c), Hans-Eric Andersson (s), Arne Kjörnsberg (s), Hugo Hegeland (m), Jörn Svensson (vpk), Leif Marklund (s), Leo Persson (s) och Stina Eliasson (c).

**Förslag till
Lag om ändring i lagen (1970:1028) om rikets mynt**

FiU 1985/86:1
Bil. 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:1028) om rikets mynt
dels att i 1 § ordet "regeringen" skall bytas ut mot "riksbanken",
dels att 4 § skall ha nedan angivna lydelse,
dels att det i lagen skall införas en bilaga av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

*Föreskrifter om mynts samman-
sättning, vikt och utförande meddelas
av regeringen.*

*Mynt som avses i 3 § första me-
ningen skall tillverkas på det sätt som
anges i bilaga.*

*Föreskrifter om tillverkning av
minnes- och jubileumsmynt medde-
las genom lag.*

*Vid uppvägning av det antal mynt
som närmast motsvarar ett kilogram,
får myntens genomsnittliga vikt avvi-
ka med högst 2 % från den vikt som
mynten skall ha enligt tabell i bilagan.*

Myntens sammansättning, vikt och storlek

Valör	Metallinnehåll	Vikt (g)	Diameter (mm)
fem kronor	pläterat material i tre skikt, det mellersta av nickel och de yttre skikten av en legering av 75 % koppar och 25 % nickel, vardera ytskiktets vikt utgör 46,5 % av myntets vikt	9,50	28,5
en krona	legering av 75 % koppar och 25 % nickel	7,00	25,0
femtio öre	legering av 75 % koppar och 25 % nickel	4,50	22,0
tio öre	legering av 75 % koppar och 25 % nickel	1,44	15,0

Myntens prägel

Femkronorsmynt. På framsidan Konung Carl XVI Gustafs krönte namnchiffer och som omskrift, omgivande namnchiffrets övre del, "SVERIGE" och präglingsåret. På frånsidan siffran "5" med en rosett på vardera sidan och som omskrift nedtill "KRONOR". Uptill till vänster ett "E", som anger myntningsorten, och till höger riksbankschefens monogram. Randen slät.

Enkronasmynt. På framsidan Konung Carl XVI Gustafs bild, profil, vänster sida, omgiven av orden "CARL XVI GUSTAF . SVERIGE". Under bilden präglingsåret. På frånsidan lilla riksvapnet under kunglig krona och som omskrift Konungens valspråk "FÖR SVERIGE I TIDEN". Nedtill "1 KR" omgivet av till vänster ett "E", som anger myntningsorten, och till höger riksbankschefens monogram. Randen räfflad.

Femtioöresmynt. På framsidan Konung Carl XVI Gustafs krönte namnchiffer omgivet av på vänster sida präglingsårets två första siffror och på höger sida präglingsårets två sista siffror. På frånsidan i mitten talet "50" och som omskrift upptill "SVERIGE" samt nedtill "ÖRE", omgivet av till vänster ett "E", som anger myntningsorten, och till höger riksbankschefens monogram. Randen slät.

Tioöresmynt. Samma prägel som på femtioöresmynten men i förminskad skala samt med talet "10". Randen slät.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986, då förordningen (1971:105) om metallinnehåll och storlek beträffande rikets mynt och förordningen (1984:334) om prägel på rikets mynt skall upphöra att gälla.

1985/86:7 y

över proposition 1985/86:4 om att överföra
tillverkning och utgivning av mynt till Sveriges
riksbank

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över ovan angivna proposition. I propositionen föreslås att rätten att låta tillverka och ge ut mynt överförs från regeringen till Sveriges riksbank. Mynttillverkningen, som myntverket nu svarar för, föreslås ske i aktiebolagsform med riksbanken som huvudman. Reformen avses bli genomförd fr. o. m. den 1 juli 1986.

Förslaget föranleder vissa ändringar, bl. a. i lagen (1970:1028) om rikets mynt. Enligt gällande lydelse av 4 § nämnda lag meddelas föreskrifter om mynts sammansättning, vikt och utförande av regeringen. Sådana föreskrifter har regeringen utfärdat genom förordningen (1971:105) om metallinnehåll och storlek beträffande rikets mynt samt genom förordningen (1984:334) om prägel på rikets mynt. Det föreslås i propositionen att riksbanken skall få utfärda motsvarande föreskrifter i stället för regeringen.

Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen gäller att endast riksbanken har rätt att ge ut sedlar och att bestämmelser om penning- och betalningsväsendet i övrigt meddelas genom lag. Som bestämmelsen är utformad lämnar den inte något utrymme för riksdagen att delegera en rätt att meddela föreskrifter.

Regeringen har emellertid enligt 8 kap. 13 § regeringsformen en självständig rätt att meddela verkställighetsföreskrifter till lag. Av ett motivuttalande till 4 § myntlagen (se prop. 1975:28, s. 4) framgår att de föreskrifter som regeringen skulle komma att meddela om mynts sammansättning, vikt och utförande skulle vara rena verkställighetsföreskrifter. Bestämmelsen i 4 § myntlagen bör därför inte ses som ett bemyndigande utan bör ses som en erinran om att regeringen kan komma att meddela verkställighetsföreskrifter.

Rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 13 § regeringsformen tillkommer endast regeringen. Någon motsvarande regel i regeringsformen som ger en myndighet under riksdagen rätt att utfärda verkställighetsföreskrifter till lagar finns inte. Däremot finns i 8 kap. 11 § regeringsformen en bestämmelse som gör det möjligt för riksdagen att samtidigt som den bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i visst ämne också ge en förvaltningsmyndighet under riksdagen en rätt att meddela bestämmelser i ämnet. Denna bestämmelse är inte tillämplig i nu aktuellt fall.

Det förekommer emellertid att riksdagen delegerar rätt att meddela föreskrifter direkt till myndigheter under riksdagen och till organ inom

riksdagen utan samtidig delegering till regeringen. Som exempel härpå kan nämnas en bestämmelse i instruktionen för JO (1975:1057) som bemyndigar den ombudsman som är administrativ chef att fastställa arbetsordning m. m. Samma typ av bemyndiganden finns i lagen med reglemente för riksbanken (RFS 1975:6) och i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret. Som ytterligare exempel kan nämnas förvaltningskontorets rätt enligt 9 kap. 4 § riksdagsordningen att, såvitt gäller riksdagen och riksdagens myndigheter, i den omfattning som riksdagen bestämmer meddela föreskrifter i vissa ämnen. Förvaltningskontoret kan meddela vissa föreskrifter även enligt lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen och i lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor.

Nu nämnda bemyndiganden gäller förhållanden hos riksdagen eller riksdagens myndigheter.

Enligt utskottets mening bör de verkställighetsföreskrifter rörande myntväsendet som nu är i fråga inte meddelas i samma ordning som när det gäller administrativa föreskrifter för riksdagen och dess myndigheter och organ.

Utskottet förordar därför att de verkställighetsföreskrifter rörande mynts sammansättning, vikt och utförande, som regeringen nu meddelar genom förordning, i stället bör meddelas i lag om finansutskottet tillstyrker propositionens förslag att riksbanken skall ta över huvudmannaskapet för mynttillverkningen.

Stockholm den 21 november 1985

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Wivi-Anne Cederqvist (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Kurt Ove Johansson (s), Hans Nyhage (m), Sture Thun (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sören Lekberg (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk), Ulla Pettersson (s), Kristina Svensson (s), Ingela Mårtensson (fp) och Gunnar Hökmark (m).

